

FLAVIJA LINS I SILVA

Mururu u Amazoniji

Dobitnik Nagrade „Zoao de Baro” za književnost za mlade

Biblioteka
ČAROBNA KNJIGA

Urednik izdanja
Tea Jovanović

Naslov originala
Flávia Lins e Silva
“Mururu no Amazonas”

Copyright © Flávia Lins e Silva 2012
Copyright © 2013 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

*Štampanje ove knjige pomogla je
Ambasada Brazila u Beogradu.*

ISBN 978-86-7702-287-7

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, prešampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2013.

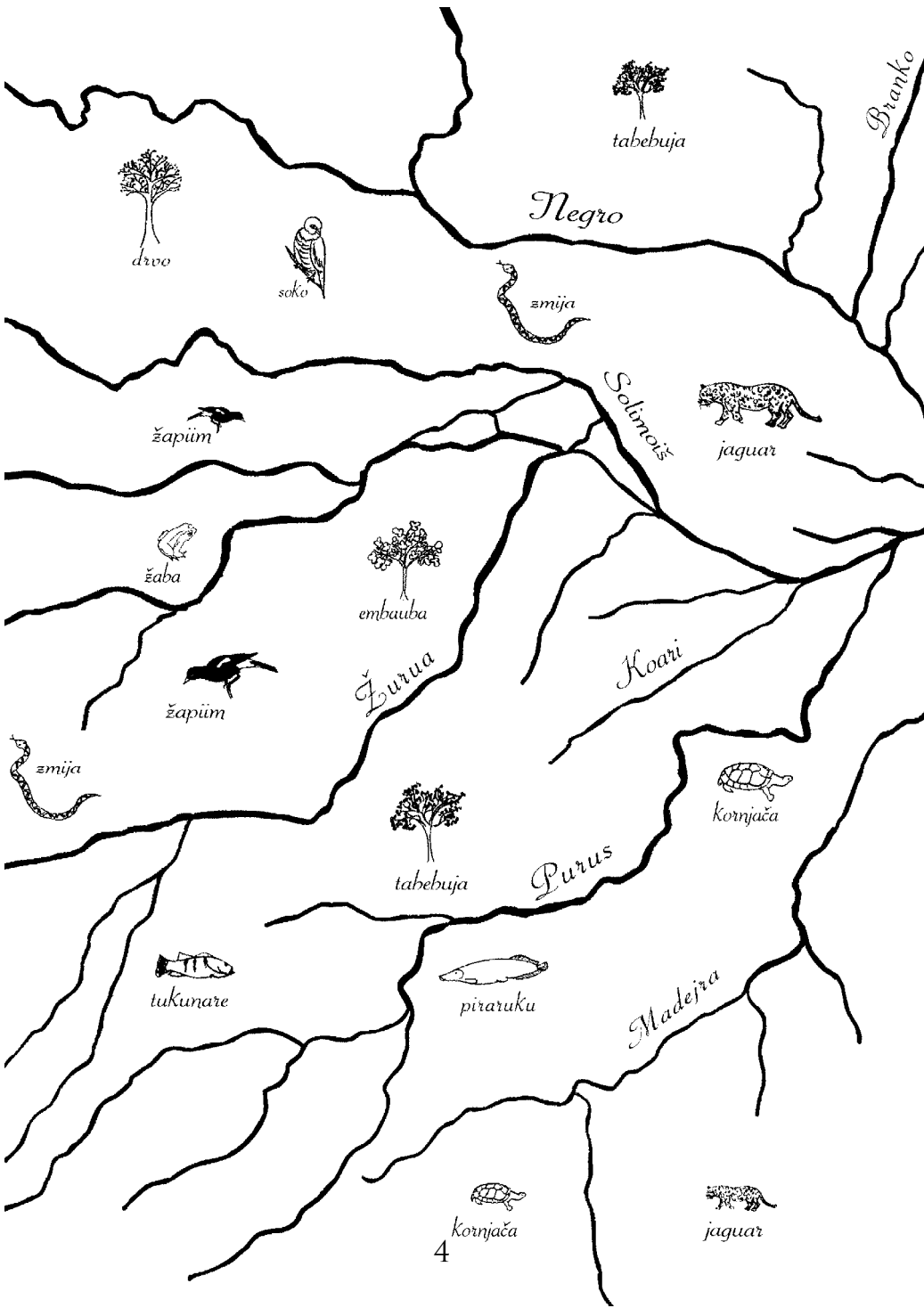
Flavija Lins i Silva

MURURU U AMAZONIJI

Sa portugalskog prevela
Vesna Stamenković

**Čarobna
knjiga**

drvo

soko

tabebuja

Negro

zmijs

Branko

žapim

jaguar

Solimoiš

žaba

embauba

Koari

žapim

Žurua

zmijs

tabebuja

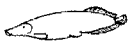

kornjača

Purus

tukunare

piraruku

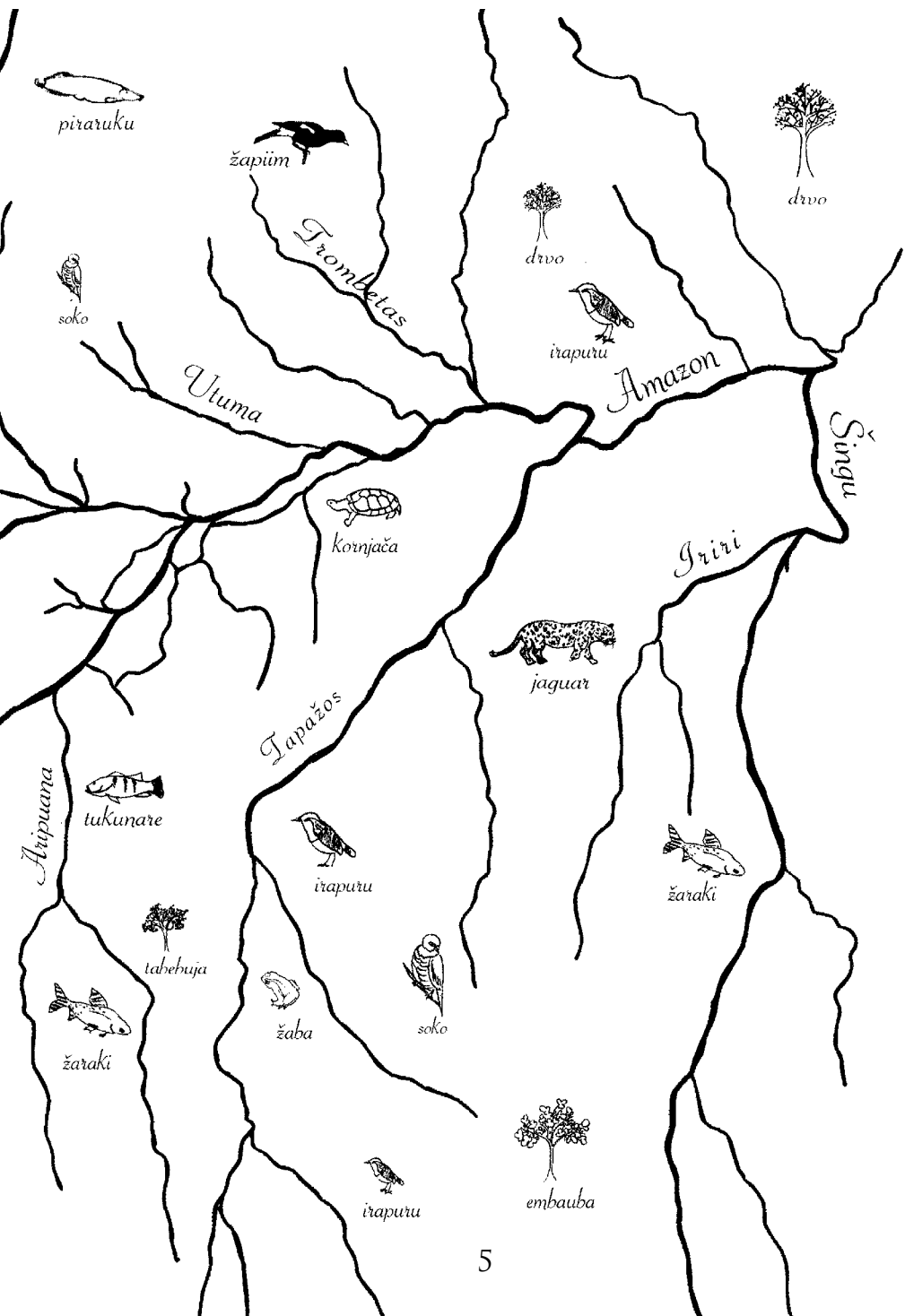
Madejra

kornjača

jaguar

*Nagrada „Žoao de Baro“ za književnost
za mlade 2011.*

NE UZDAM SE U ZEMLJU. Bolje se slažem s vodom, u kojoj provodim dane. Zemlja ovde tek povremeno svrati. Blato ispod vode, ništa više od toga.

Moja kuća pluta na jezeru Žanauaka, na dvanaest velikih debala. Izdaleka, liči na splav, ali nikad se nije ni pomerila. Kreće se samo gore i dole, prateći uzdah reke, čas bujne, čas još bujnije. Najviše nadodje u kišnoj sezoni, koja godinu deli na dva dela: zimi neprestano pada; a u leto nebo presuši, kao da sve prestane da postoji. Klima je uvek ista: topla i vlažna. Malo svežine donese tek vetar koji najavljuje oluju. Ima li ičega lepšeg od vetra? Dolazi brzo, uznemiri prirodu, namreška vodu.

Sumnjam da su vetar i voda večiti ljubavnici, i da su svi oblaci njihova deca. Kad počne vetar, pritrčim prozoru i sklopim oči. Znam da je susret vetra i vode gotovo nevidljiv, ali može se osetiti. Malo se maze, i vetar odmah odlazi dalje, u žurbi, noseći oblake u ogromnoj utrobi neba. Voda onda putuje daleko, da se ponovo rodi u nekom drugom kutku sveta.

Leti, vetar se odmara, oblaci ne putuju, putevi su prazni, a tišina zaglušujuća. Vesti ne dolaze, poruke se ne prenose, i svako je prepušten sebi na svom deliću vode.

Rodila sam se za vodu, ona je ta koja me prigrli kad se sve drugo raspline. U vodi, sve teče, sve se kreće, sve se menja. Pa čak i sami putevi kojima ću jednog dana morati da krenem. Sad su tu; uskoro možda više neće biti.

II

VOLIM KAD MI VODA REKE miluje telo, volim kad pada s neba, razliva se po mislima. Najviše na svetu volim ukus kiše: isplazim jezik i pustim da kaplje. Dugo stojim tako, dok voda ulazi u mene, dodirujući sve što još želim da budem.

Život ovde teče poput reke – istim koritom – mesecima moja noga ne kroči na tlo. Mama kaže da sam naučila da veslam i pre nego što sam prohodala, čvrsto se držeći za vesla. Moj je most u svet moj čamac, moj kanu od izdubljenog debla. Kad reka nabuja, ne moram ni da se verem po granama drveća da uberem voće: samo doveslam do krošnje, pružim ruku i povučem. Kad se grana puna plodova nađe tik iznad mog čamca, treba samo da je protresem i čekam da popada.

Voće kojim uvek napunim čamac je kupuasu. E to je voćka! Uzmem dva i udarim jednim o drugi da razbijem tvrdu koru. Zubima odvojim kiseli deo od ljuske. Onda odnesem nekoliko komada kući, i pomažem mami da napravi marmeladu. Jedemo

i mnogo tapioke punjene tukumom, voćkom tako mekom da se istopi ako je previše oguliš.

Mama sama sadi mandioku, posle je čupa i melje sve do drške, kako bi napravila kašu. Za večeru skuva tu kašu, i ona se sva zgruša, pretvarajući se u tapioku našu nasušnu. Znala bi mama da napravi kašu čak i od vetra, kad joj baštu preuzme vodeni tok. Ne razumem se baš u mandioku. Ima suviše veliki koren za tako malu biljku. Ima suviše veliki koren da bi bila riba, čovek, ptica. Ja ne želim takvu sudbinu. Ostavljam mandioku iza sebe, ali mama je uvek tu, čvrstom rukom drži koren.

III

O STAVLJAM SVOJU PLUTAJUĆU KUĆU I čamcem polazim u školu. Pretvaram se da sam se izgubila u lavirintu igapoa da mi brže prođe vreme. Put se krije u gustišu, ali ja ga vidim, i naći ću ga. Ulazim čamcem u potopljenu šumu i nastavljam da veslam. Volim da veslam kroz poplavljeno rastinje, izmišljajući prolaze tamo gde ih ranije nije bilo. Moram da stignem u školu, žurim. Vidim krupnog tukunarea kako se praćaka, iskaćući iz vode. Za njim, dvojica mladića veslaju stojeći, održavajući ravnotežu u kanuu. Umalo da ga nabodu harpunom, ali kanu se zaljuljao.

– Smiri se, reko. Smiri se! – molim vodu.

Reka se smiruje, ribe beže, a mladići nestaju u rukavcu. Tukani šaraju vodu u niskom letu. Uvek lete u paru, ovog puta ih je osam i sleću na stablo embaube. Krase drvo, kao da je praznik. Zatim nestaju na nebu.

Brzo veslam do škole i izvlačim čamac na suvo. Najviše volim geografiju: da crtam reke, učim kako se zovu i smišljam kuda bi me koja od njih još mogla odvesti.

Ja sam kao lastavica, po kojoj sam i dobila ime – Andorinja. Idem od reke do reke, a kad postane previše vruće, potrbuške se bućnem u vodu. U školi su me ponovo izmislili i postala sam Dorinja. Od tog dana, živim podeljena: spolja sam Dorinja, a iznutra Andorinja.

IV

U SUMRAK, KAD IMA NAJVIŠE BUBA a komarci zuje od gladi, kuća nas štiti. Ranije je tata dolazio kući i palio vatru da peče ribu. Dim je terao komarce i ostale bube. Tata je harpunom lovio tambakije, tukunaree, žarakije, pa čak i pirarukue. Najviše volim tambakije na žaru. Tambaki ponekad zaboravi da je riba, i iskače iz vode da jede voće. Od sveg tog voća postane sladak, pun semenki. Mislim da tambaki koga niko ne upeca jednog dana postane drvo, posađeno na dnu reke. Obožavam tambakija, ali naša najveća riba je piraruku. Jednom sam dobila sušeni jezik ribe piraruku; kako je samo dugačak bio! Triput duži od mog. Pošto se jezik ribetine osuši na suncu, svako bira koju će mu namenu dati. Mama ima jezik ribe piraruku koji joj služi za struganje peta. Ja svoj volim da stavim u usta i odveslam daleko, praveći grimase kad neko prođe, mada tuda ne prolazi mnogo ljudi.

Tata već dugo nije kući doneo kornjače. Mama mnogo voli one male, žutouhe kornjače jakog ukusa. Poslednja nam je pobjegla i otplivala, ali sad se bliži

važan datum, mamin rođendan, a ona ima samo jednu želju: kornjaču. Priča se da ih je u ovim vodama bilo mnogo, ali ljudi su toliko jeli njihovo meso i jaja da ih sad gotovo uopšte nema. Moram da pronađem kornjače.

Sledeće nedelje ribari bi trebalo da isplove svojim kanuima i prevrću kornjače tamo oko reke Negro. To se radi ovako: prevrnu kornjaču na leđa i ona ostane tako, s nogama uvis; ne može da beži. Nisam nikom rekla, ali razmišljam da pođem za njima, da potražim tatu i kornjače. Imam svoj čamac i dobru volju.

Moram opet da odem do reke Negro. Samo sam jednom bila u tim vodama, i od onda mi nedostaju. Bila sam sasvim mala kad sam s mamom otišla do Anaviljanasa, tog mnoštva rečnih ostrva koje niko ne može da zaboravi. Da bi se tamo došlo, treba preseći kroz Solimoiš i pronaći neki rukavac, kanal kojim može da se prođe. Posle samo valja ploviti uz široku reku Negro. Toliko mi se dopalo da plivam u njenim vodama da moram tamo da se vratim. Samo o tome mislim. U Solimoišu je takođe toplo, ali voda je blatnjava, uzburkana. U reci Negro voda je mirnija i ima boju mlevene kafe, pravi se da je prozirna. Ko jednom uđe u Negro, nema mu leka: ostatak života provede kao ja, mori ga želja da se tamo vrati.

Krenuću već sutra. Treba samo da pratim kuda je otišao tata.

Dugo nisam videla tatu. Ponekad čak i zaboravim kako izgleda. Mama katkad priča stare priče koje mi pomažu da u sećanje prizovem njegov lik. Volela bih da provedem još vremena s tatom i da naučim sve ono što još treba da znam: da ulovim pirarukua, pronađem kornjače i veštije veslam, kako da budem hrabrija kad padne mrak i da se ne plašim svega živog na ovom svetu.

VESLAM VEĆ DUGO. MAMA KAŽE da tata vesla lako kao ribar, gotovo ne mreškajući vodu. U početku sam mislila da ću se s vremenom navići. Poželela sam da pođem s njim, ali nisam htela da mu smetam u ribolovu. Sada je već suviše vode između nas. Ipak, ne gubim nadu: njegov kanu mogao bi biti odmah iza one krivine, u onom igapou što liči na šumu. Veslam kao da kopam vodu, čvrstom rukom, da me tata vidi izdaleka ako nam se putevi ukrste. Nadam se da se neću izgubiti među svim ovim rekama.

Tata je jednom rekao da je sve ovo ovde vodeni lavirint. U ovom ogromnom potopljenom svetu najviše me zbunjuje mnoštvo igarapea koji se iznenada pojavljuju između velikih reka. Igarape je čudljiva reka koja se pomalja samo kad nadode voda. Posle nestane, kad se višak vode izlije iz sveta. Može da postoji nekoliko meseci, a onda zauvek presuši. Ali može i uvek da se pojavljuje na istom mestu, iz zime u zimu. Svaki put kad je vidim, tvrdoglavo je pratim: igarape skoro uvek ima početak i kraj; završava se u nekom zatvorenom

gustišu. Jedno sam primetila: nijedna reka nije uvek ista. Ni život nije uvek isti. Voda s vremenom preobražava svet, uređuje život životinja i ljudi. Ovde u Amazoniji, voda je zakon: određuje čak i sudbinu.

Malčice sam se izgubila. Voda teče brzo, zbunjuje me. Ne znam na koju je stranu otišao tata. Nije ostavio nikakav trag. A sve i da jeste, struje Solimoiša već bi ga odnele. Ta uzburkana reka zna samo za danas, i briše sve što je ranije bilo.

Kad veslam, malo se zanesem. Čamac mi se zakačio za oboreno deblo, i nehotice sam probudila nekoliko slepih miševa koji su tamo spavali. Slepim miševi menjaju noć za dan, nebo za tlo, i sve izvrće naglavačke. Nemam ništa protiv slepih miševa. Volim sve što ljudske misli izvrće naglavačke.

Plavi leptirić sleteo mi je na veslo! Kakva radost! Svaki put kad vidim plavog leptira pomislim kako mi donosi sreću – biće sve u redu na mom putovanju, sada znam da hoće. Još jedna prava milina: gnezdo s ptčićama. Nema ničeg slađeg od mladog žapiima. Uvek razapinju gnezdo između dve grančice, a svi mladi vise držeći se za slamčice. Perje žapiima žuto je i crno; oboji svako drvo na kom se sakupe potkraj dana, cvrkućući bez prestanka.

Uskoro će pasti mrak i moram da pronađem neki kutak da se odmorim. Ruke me već bole od tolikog

Andorinja, mlada domorotkinja s Amazona, obožava vode amazon-
skih reka na kojima je odrasla. U potrazi za ocem, otiskuje se
čamcem koji naziva *Mururu* od jezera Žanuaka, kroz mnogobrojne
rukavce i reke, do Crne reke. Usput, ona posmatra prirodu i vodu,
smišlja imena za novootkrivene plaže i stiče saputnika – mladića
svojih godina...

Izuzetno poetična, egzotična zbog svojih pejzaža, ova dragocena
knjiga govori o mladosti, ljubavi i životu gotovo nepoznatim
jezikom Amazonije. Poput velike metafore o životu, pred nama se
odmotava putovanje koje će promeniti sve...

„Jedno sam primetila: nijedna reka nije uvek ista. Ni život nije uvek
isti. Voda s vremenom preobražava svet, uređuje život životinja i ljudi.
Ovde, u Amazoniji, voda je zakon: određuje čak i sudbinu.”

Flavija Lins i Silva je savremena brazilska autorka, poznata po serijalu puto-
pisnih romana o devojčici Pilar. *Mururu u Amazoniji* je njeno najbolje delo,
dobitnik ugledne nagrade „Žoao de Baro” za književnost za mlade.